

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทหารมีหน้าที่ปกป้องประเทศและปกป้องคุ้มครองประชาชน ให้มีชีวิตอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขหน้าที่นี้ถือว่าสำคัญมาก โดยเฉพาะในปัจจุบันสถานการณ์ในบ้านเมืองนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าไม่น่าไว้วางใจเหตุภัยอันตรายและความไม่เป็นปกตินานาประการ ฉะนั้นทหารจึงต้องมีจิตสำนึกในหน้าที่ของตนเองอย่างเข้มแข็งหนักแน่นรักในเกียรติศักดิ์ความเป็นทหารของกองทัพไทยเพื่อความเป็นอยู่รอดปลอดภัยของบ้านเมือง และเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของทหาร นอกจากจะมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคง

และรักษาความเป็นเอกราชของประเทศชาติแล้ว ทหารยังมีหน้าที่ในด้าน “การพัฒนา ”

การพัฒนาสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการบริหารการพัฒนา หน่วยทหาร

ถือได้ว่าเป็นสังคมหนึ่งที่จะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์

และพันธกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔

คือ การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน

และสังคม ให้เป็นแกนหลักของสังคมไทยประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและคุ้มครอง

ทางสังคมที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพคน และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การเสริมสร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความรัก สามัคคี

มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีระบบการคุ้มครองทางสังคมให้คนส่วนใหญ่ของประเทศและ

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนา โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” เป็น

ปรัชญานำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวใหม่ที่มุ่งสู่

ประสิทธิภาพและคุณธรรมก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน และมีความยั่งยืน

พลทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์ ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญของกองทัพและ

ประเทศชาติมาตั้งแต่ในอดีต ในอดีตการเป็นทหารถือเป็นหน้าที่และมีเกียรติจนมีคำพูดว่า “เกิด

เป็นชายต้องเป็นชายชาติทหาร” ซึ่งเป็นคำพูดที่ปลุกฝังกันมาแต่โบราณ ดังนั้นลูกผู้ชายจึงต้องมี

หน้าที่ต้องรับใช้ชาติบ้านเมืองด้วยการเป็นทหาร โดยยามปกติจะต้องมีการฝึกซ้อมรบเพื่อ

เตรียมไพร่พลให้มีความพร้อมในยามศึกสงคราม การเข้าประจำการเป็นพลทหารกองประจำการ

นั้น จะต้องผ่านกระบวนการฝึกอบรม เพื่อปรับเปลี่ยนสภาพชีวิตจากพลเรือนเป็นทหาร ให้มี

ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งที่กองทัพกำหนดไว้ได้ การฝึกอย่างหนักในระยะเวลาจำกัดเป็นสิ่งที่สร้างความหนักใจให้กับพลทหารกองประจำการมาก เนื่องจากยังไม่คุ้นเคย ประกอบกับสภาพจิตใจที่โดยพื้นฐานส่วนใหญ่แล้วเข้ามาเป็นทหาร เพราะถูกบังคับเนื่องจาก การจับฉลากได้ใบแดง ดังนั้นเมื่อต้องปฏิบัติตัวอยู่ภายใต้กฎระเบียบวินัยทหารอย่างเคร่งครัด จึงเป็นสิ่งที่บีบคั้นจิตใจอย่างมาก รวมทั้งการอยู่รวมกันของทหารภายในค่ายนั้นพลทหารกอง ประจำการแต่ละคนมีความแตกต่างกันในพื้นฐานของร่างกาย จิตใจ สังคม และครอบครัว เพราะ มาจากต่างถิ่นต่างพื้นที่ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพลทหารกองประจำการมีปัญหาหลาย ประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านร่างกาย จึงจะต้องเห็นดเห็น้อยอดทนต่อการฝึกอย่างหนัก การเจ็บป่วยจากโรคประจำตัวและการฝึก ปัญหาทางด้านจิตใจจากการถูกบีบบังคับให้อยู่ใน กฎ ระเบียบวินัย ขาดความเป็นอิสระ ผิดความรู้สึกเพราะส่วนใหญ่เป็นทหารโดยไม่สมัครใจ ถูกบีบบังคับ ปัญหาทางด้านสังคม จนมีคำพูดที่ว่า “ไอ้เณร” ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจาก เบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนของพลทหารกองประจำการน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายจนเจือ ครอบครัว นอกจากนี้พลทหารกองประจำการบางคน ต้องสูญเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้จาก งานที่เคยทำอยู่ก่อนที่จะมาเป็นทหาร เช่น การเลื่อนระดับ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนชั้น เงินเดือน และสิทธิประโยชน์อื่น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ พลทหารกองประจำการมาพอสมควร จนบางครั้งทำให้พลทหารกองประจำการบางคนทนต่อ ระบบชีวิตทหารต่อไปไม่ได้ ต้องหลบหนีออกจากค่ายหายไป

หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือ พระพุทธศาสนาสอนให้ มนุษย์ทุกคนรู้ว่าอะไรเป็นอะไร อะไรควร อะไรไม่ควร และสอนให้รู้ว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยงแท้แน่นอน เป็นทุกข์ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น^๐ การบริหารคุณภาพชีวิตที่ดีในทางธรรมจะต้อง มีคุณธรรม ๔ ประการ คือ ๑) เมตตา คือ การมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขมีความ รักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ๒) กรุณา คือความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อผู้ร่วมงานประสบเคราะห์กรรม ๓) มุทิตา คือ ความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีต้องให้ คนทำงานมีโอกาสนพัฒนาความรู้ความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น และคอยยินดีใน ความก้าวหน้าของผู้ร่วมงาน และ ๔) อุเบกขา คือความรู้สึกวางเฉยเป็นกลางไม่ลำเอียงเข้าข้าง คนใดคนหนึ่งนั้นก่อความยุติธรรม และรู้เท่าทันผู้ร่วมงานทุกคน และวางเฉยด้วยปัญญา คือ มีอุเบกขาอย่างรู้เท่าทันคน และเมื่อทุกคนทำงานในหน้าที่อย่างขยันขันแข็ง เมื่อถึงคราวให้ บำเหน็จรางวัลเฉลี่ยอย่างเท่าเทียมกัน หากมีการทะเลาะเบาะแว้งกันขึ้นก็ต้องห้ามและจัดการ การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ถือเป็นแนวทางที่จะพัฒนาให้บุคคลเหล่านั้นได้รู้จัก ปรับตัวให้เข้ากับชีวิตการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงานได้อย่างมีความสุข เพื่อที่จะนำไปสู่

^๐ พุทธศาสนิกฯ, พระพุทธศาสนาและการนับถือพระพุทธศาสนา, นิตยสารข้อฟ้า, (ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๗ เดือน กรกฎาคม, ๒๕๓๙) : ๓๕-๔๓.

การเปลี่ยนแปลงชีวิตการทำงานไป ในทางที่ดีขึ้น โดยการสร้างสรรค์บรรยากาศที่จะทำให้พลทหารกองประจำการได้รับความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น โดยผ่านการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาสำคัญขององค์การทั้งในด้านค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์และบริการ ความก้าวหน้าในการทำงาน และการมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมภายในกลุ่มและองค์การขึ้น เช่น การขาดงานลดลง คุณภาพของผลิตภัณฑ์ดีขึ้น การกวดขันเกี่ยวกับวินัย ผ่อนคลายลง ความคับข้องใจลดลง เป็นต้น ตลอดจนยังเป็นการลดความตึงเครียดทางจิตใจเพื่อเพิ่มความพึงพอใจในหน้าที่ที่ปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในสถานที่ปฏิบัติงานของพลทหารกองประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม

จากสภาพดังกล่าวทำให้การพัฒนากำลังพล นับเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนากองทัพ ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการบริหารงานด้านกำลังพลให้มีคุณภาพ พร้อมกับพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นหน่วย โดยสอดคล้องกับแนวทางพัฒนากองทัพและนโยบายการพัฒนาระบบราชการ กำลังพลของกองทัพจะต้องมีความเฉลียวฉลาด ก้าวทันต่อสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีอยู่ในระเบียบวินัยปฏิบัติหน้าที่และเป็นที่รักศรัทธาของประชาชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตของทหารกองประจำการตามหลักพรหมวิหาร ๔ : กรณีศึกษาจังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลทหารกองประจำการ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลและรู้ถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลทหารกองประจำการ ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของทหารกองประจำการที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของทหารกองประจำการต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ ทหารกองประจำการ ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์มีอะไรบ้าง

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

๑.๔.๑ ทหารกองประจำการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

๑.๔.๒ ทหารกองประจำการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

๑.๔.๓ ทหารกองประจำการที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

๑.๕ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก ทศนะ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

หลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง หลักพรหมวิหารธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนามี ๔ ประการ คือ

๑) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

๒) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อย บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

๓) มุทิ ตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

๔) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย เศรษฐกิจ ตามลักษณะสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรมและวิธีการเลี้ยงดู ตามความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์แล้ว คุณภาพชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับความพอใจของคน ๆ นั้น

คุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง ความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย เศรษฐกิจ ตามลักษณะสิ่งแวดล้อมทางชีว กายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรมและวิธีการเลี้ยงดู ตามความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์แล้ว คุณภาพชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับความพอใจของคน ๆ นั้น ตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุ ทิตา และ อุเบกขา ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของพลทหารกองประจำการ

ทหารกองประจำการ หมายถึง ทหารเกณฑ์ที่รับราชการตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ ในกองร้อยจังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

กองร้อยจังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ หมายถึง สถานที่ที่พลทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์เข้ามาประจำการ ซึ่งตั้งอยู่ที่ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ต.บ้านค้อ อ.บ้านค้อ จ.บุรีรัมย์ เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

๑.๖ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของทหารกองประจำการ ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

๑.๖.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ทหารกองประจำการ ในกองร้อยจังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ต.บึงสามพัน อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ จำนวน ๘๖๕ คน

๑.๖.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๖.๓.๑ ตัวแปรต้น คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับศึกษา และสถานภาพสมรส

๑.๖.๓.๒ ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของทหารกองประจำการที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการ จังหวัดบุรีรัมย์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

๑.๖.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือน กรกฎาคม ๒๕๕๒ จนถึง สิงหาคม ๒๕๕๓ รวมเป็นระยะเวลา ๑๔ เดือน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ต่างกัน

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของทหารกองประจำการ จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์

๑.๗.๔ ผลการวิจัยผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

